

Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΤΟΥΡΕΙ

ῥῶτος κάτοικος τῶν Ἀθηνῶν, τὸν ὁποῖον ὁ Μάξιμος Δυκὰν καὶ ὁ Γουσταῖος Φλωμπέρ ἐγνώρισαν εὐθύς μετὰ τὴν ἐγκατάστασίν των εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῆς Ἀγγλίας, ἦτο εἷς συμπατριώτης των, παλαιὸς φιλέλλη, τύπος περίεργος ἰδιορρυθμοτάτου ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον ἐνθυμοῦντο μέχρις ἐσχάτων οἱ ἐπιζήσαντες σύγχρονοὶ του καὶ πολλὰ περὶ αὐτοῦ διηγοῦντο — ὁ γάλλος συνταγματάρχης Τουρέ.

Τὴν ἐμφάνισίν του ζωγραφίζει ὡς ἑξῆς ὁ Δυκὰν εἰς μίαν τῶν ὥραιότερων σελίδων τοῦ βιβλίου του:

«Εὐρισκόμεθα ἐγκατεστημένοι ἀπὸ μιᾶς μόλις ὥρας εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῆς Ἀγγλίας, ὅτε εἰς τῶν θαλαμηπόλων προσελθὼν μᾶς ἀνήγγειλεν:

« — Ὁ κύριος συνταγματάρχης Τουρέ.

«Ὁ εἰσελθὼν ἔφερε στολὴν ἀνοικτοῦ κυανοῦ χρώματος, καλῶς ἤρμωσμένην, σφιγμένην, ζωσμένην, τέσσαρα παράσημα εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ στήθους, πῖλον τρίκωχον μὲ λοφίον ἐκ λευκῶν πτερῶν, μύστακα καὶ ὑπογένειον κατάλευκα ἀμφότερα· εἶχε τὸ στήθος προέχον, τοὺς ὤμους συνεσταλμένους, τὰς πτέρνας συνηνωμένας, τοὺς ἀγκῶνας

¹ Ἐξ ἀνεκδότου μελέτης. «Αἱ Ἀθῆναι κατὰ τὸ 1850».

πρὸς τὰ ὀπίσω, τὴν κεφαλὴν ἐστραμμένην κατὰ τὰ τρία τέταρτα. Ἡ στρατιωτικὴ του στάσις ἦτο ἄψογος· ὁ χαιρετισμὸς του φιλόφρων καὶ ἀρήγιος.

«— Διὰ τῆς ἀναφορᾶς τῆς ὑπηρεσίας ἐκ Πειραιῶς, εἶπε, μοῦ ἀνηγγέλθη ἡ ἀφιξίς σας, κύριοι. Καλῶς ἦλθετε. Γνωρίζω τίνες εἴσθε καὶ πόσον μακρὰν περιοδεῖαν ἐκάματε. Ἡ Γαλλία παραμένει πάντοτε ἡ βασιλις τῶν ἐθνῶν. Εἶμαι ὁ συνταγματάρχης Τουρέ, παλαιὸς φιλέλληνας, φρούραρχος Πειραιῶς, κατὰ πάντα εἰς τὰς διαταγὰς σας, κύριοι!..

«Ἐγνώρισα τὸν Φαβιέρον, ἐξηκολούθησεν, ὅστις δὲν ἦτο πάντοτε ἀνθρώπος πρῶτου χαρακτῆρος. Ἀνέλαβα ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ δὲν ἔπαυσα ἀπὸ τοῦ νὰ εἶμαι Γάλλος καὶ τὸ γένος καὶ τὴν ψυχὴν. Ἔχω εἰς τὴν κατοικίαν μου τὰς εἰκόνας τοῦ Αὐτοκράτορος, τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου Φιλίππου, τοῦ δονκὸς τῆς Ὠμάλης, τοῦ στρατηγοῦ Καβαινιακ· θὰ σᾶς τὰς δεῖξω, ἐὰν μοῦ κάμετε τὴν τιμὴν νὰ μ' ἐπισκεφθῆτε εἰς τὸ σπίτι μου, εἰς τὸ πτωχικὸν σπίτι ἐνὸς στρατιώτου. Ἡ σύζυγός μου εἶνε ἀγαθὴ γυναῖκα· τέκνα δὲν ἔχω. Ἐδῶ θὰ σᾶς δεχθοῦν μὲ ὅλην τὴν ὀφειλομένην φιλοφροσύνην. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι χώρα ἡ ὁποία θὰ ἐλύσῃ τὸ ἐνδιαφέρον σας. Ὁ βασιλεὺς ἀπουσιάζει. Ἡ βασίλισσα εἶναι ἀξίερατος... Ταπεινότητος δοῦλός σας».

«Δὲν ἠξεύρομεν πῶς νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν γηραιὸν αὐτὸν στρατιωτικόν, ὅστις ἐξηκολούθει ἐπαναλαμβάνων τὴν προσφορὰν τῶν ἐκδουλεύσεών του.

«Τίς ταξειδεύσας εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ἐνθυμεῖται τὸν ἀξιαγάπητον ἐκεῖνον ἄνδρα, τὸν ἐλαφρόμυαλον (à la tête de Linotte), ἀλλὰ καὶ τόσον καλοκάγαθον, τὸν σπεύδοντα νὰ προὔπαντήσῃ πάντα Γάλλον ἐκεῖ μεταβαίνοντα, τὸν ἐξομαλύνοντα πᾶσαν εἰς αὐτὸν παρουσιαζομένην δυσχέριαν, ἀνεξάντητον δὲ ὡς πρὸς τὴν φιλοφροσύνην; Μετέσχεν ὡς ὑπολογαγὸς τῶν λογχοφόρων τῶν τελευταίων πολέμων τῆς πρώτης Αὐτοκρατορίας, παρεσύρθη δὲ καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ ρεύματος τοῦ δημιουργηθέντος ἐν Εὐρώπῃ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἐπολέμησεν ἐν Χίῳ, ἐν Κορίνθῳ, ἐν Μεθώνῃ, ἐν Φαλήρῳ καὶ μετέσχε τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ

εφοδιασμοῦ τῆς Ἀκροπόλεως. Συνεταύτισε τὴν τύχην του μετὰ τὴν τύχην τῆς θετῆς του πατρίδος, ἀφωσιώθη εἰς αὐτὴν καὶ δὲν τὴν ἐγκατέλιπε πλέον.

« Ἦτο ὁ τύπος τοῦ πλάνητος πολεμιστοῦ, τοῦ περιορισμένου μὲν τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ χρηστοῦ καὶ εὐθέος, δεδοκιμασμένος διὰ τὴν ἀνδρείαν του, ὅστις εἰς τὴν ξένην χώραν, ἔνθα εὐρέθη κατὰ τὴν περιπετειώδη αὐτοῦ φορὰν, ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπηρετῇ τὴν πατρίδα του, προσπαθῶν νὰ εἶναι χρήσιμος εἰς τοὺς συμπατριώτας του. Οὐδέποτε δὲ παρέλειψε νὰ πράξῃ τοῦτο καθ' οἵανδήποτε στιγμήν καὶ ἂν ἐζητήθη ἢ συνδρομὴ του, εὐρέθη πάντοτε πρόθυμος.

« Δι' ἡμᾶς ὑπῆρξε πολύτιμος, διότι μᾶς διηγείτο τοὺς ἄθλους τοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας πολέμου, τὰς ἐνέδρας τῶν ἑλλήνων μαχητῶν, τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Βούρβαχη¹ τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ τὴν δολοφονίαν τοῦ Καποδιστρίου. Διὰ τῶν διηγήσεών του ἀφρυνίζοντο ἐντὸς μας αἱ συγκινήσεις τῶν σκηνῶν, τῶν ὁποίων ὑπῆρξάμεν μάρτυρες κατὰ τὴν παιδικὴν μας ἡλικίαν. Εἶχομεν λικνισθῆ μετ' ἄσματα τὰ ἐξυμνοῦντα τὰς ἐλαφρόποδας Ἀλβανίδας· εἶχομεν ἀκούσῃ ἀπαγγελλομένας τὰς «Μεσσηνιακὰς ᾠδὰς» (τοῦ Καζιμὸ Δελαβίνιε)· εἶχομεν ἀνασκιρτήσῃ ἐκ τῶν κρότων τῶν τηλεβόλων τῶν ἀναγγελλόντων τὴν νίκην τοῦ Ναυαρίνου, τὸ πρῶτον δὲ βιβλίον τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσα ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Βίκτωρος Οὐγκῶ ἦτο τὰ «Ἀνατολικά ἄσματα». Ἐναυλοῦσαν εἰς τὴν ἀκοήν μας αἱ διηγήσεις περὶ τῶν κατορθωμάτων τοῦ Μιαούλη, τοῦ Κωλοκοτρώνη, τοῦ Μπότσαρη.

¹ Ἦτο οὗτος ὁ Διονύσιος Βούρβαχης ἐκ Κεφαλληνίας, συνταγματάρχης τῆς Μεγάλης Στρατιᾶς, διακριθεὶς κατὰ τοὺς ναπολεοντικὸς πολέμους, κατὰ τοὺς ὁποίους τετράκις σοβαρῶς ἐτραυματίσθη καὶ τοῖς ἀνεφέρθη τιμητικῶς τὸ ὄνομά του εἰς τὴν ἡμερησίαν διαταγὴν. Ἐπεσεν ἐν Ἀττικῇ παρὰ τὸ Καματερόν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1826 μαχόμενος ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος του. Υἱὸς αὐτοῦ ἦτο ὁ ἐπιφανὴς στρατηγὸς τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ Βούρβαχης (Κάρολος Σωτήριος), ὁ διαπρέψας ἐν Ἀλγερίᾳ, ἐν Κρμαίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ καὶ κατὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1870, ἀρχηγὸς τῆς ἀνατολικῆς στρατιᾶς, νικήσας τοὺς Πρώσους κατὰ τὴν μάχην τοῦ Villersexel, τελευτήσας δὲ ὑπέργηρος ἐν Πῶ κατὰ τὸ 1897.

Ευρισκόμεθα ἐνώπιον ἑνὸς τῶν ἡρώων — καὶ ἦτο εἰς πραγματικὸς ἦρωας — τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀθλῶν καὶ δὲν ἀφίνομεν νὰ μᾶς διαφύγη ἡ εὐκαιρία. Τὸν ἡρωτῶμεν, καὶ αὐτὸς πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἠνυχαριστεῖτο ἀπαντῶν. Ἐτέροπετο ἀνατρέχων εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἀναπολῶν χάριν ἡμῶν τὸν βίον τὸν ὁποῖον εἶχε διανύσει περιφερόμενος εἰς τὰ ὄρη, ἅτινα λέγονται Παρνασσὸς καὶ Κιθαιρῶν, παρὰ τὰς ὄχθας ποταμῶν, οἷτινες καλοῦνται Ἴλισσὸς καὶ Ἀλφειὸς, εἰς θαλάσσας καὶ πεδία, ἅτινα φέρουν τὸ ὄνομα τῆς Σαλαμῖνος καὶ τοῦ Μαραθῶνος. Ἡ ἀθανασία τῶν τόπων ἐξαιρεῖ τὸ μεγαλεῖόν των καὶ ὅσοι ἐπολέμησαν ἑκαστὸν τῶν Τούρκων θὰ ἐνθυμοῦντο βεβαίως τοὺς πολεμήσαντας κατὰ τῶν Περσῶν.

Μετὰ τῆς αὐτῆς εὐμενείας ὁμιλεῖ περὶ τοῦ γηραιοῦ φιλέλληγος καὶ ὁ Ἐδμόνδος Ἀμπού, μὴ παραλείπων ὅμως νὰ παρενείρῃ εἰς τὴν διήγησίν του τὰς σαρκαστικὰς περὶ τῶν Ἑλλήνων παρατηρήσεις του καὶ τὰ φαρμακερὰ του σχόλια. Εἰς τὸ ΙΑ' κεφάλαιον τῆς «Συγχρόνου Ἑλλάδος», λόγον ποιούμενος περὶ τῶν Φιλελλήνων, γράφει τὰ ἑξῆς:

«Ὁ μᾶλλον ἐπιφανὴς καὶ ὁ μᾶλλον καταφανὴς ἐνταυτῷ ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ταύτης ὀμάδος (τῶν Φιλελλήνων) εἶναι εἰς Γάλλος, ὁ κ. Τουρέ. Ἦτο, ἂν δὲν ἀπατώμαι, ἀνθυπὶλαρχος τῶν οὐσάρων ὅτε ἀνεχώρησεν ἐκ Γαλλίας σήμερον εἶναι συνταγματάρχης, διευθυντὴς τοῦ Στρατιωτικοῦ Νοσοκομείου, ἐπιθεωρητὴς τῆς οἰκονομικῆς ὑπηρεσίας τοῦ στρατοῦ, φέρων πλῆθος παρασῆμων, ἀλλ' ὅμως παραμένει πάντοτε ἀναλλοίωτος ἀνθυπὶλαρχος, οὐσάρος καὶ φιλέλληγ. Εἰς τὴν χώραν ἔνθα ἡ μνήμη τῆς εὐεργεσίας ταχέως ἐξαφανίζεται ἐγένετο αὐτὸς ὁ ἱερεὺς τῆς θρησκείας τῶν ἀναμνήσεων. Ὁ ὑψηλόσωμος αὐτὸς πρεσβύτης, ὁ ὑπερβαίνων κατὰ τὴν ζωρότητα, τὴν εὐκνησίαν, τὴν ἀντοχὴν τοὺς νέους, εἶναι ἡ ζωντανὴ ἐνσάρκωσις τοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας πολέμου. Ἐνόσω αὐτὸς ὑπάρχει ἐν τῇ ζωῇ, οἱ Ἕλληνες εἰς μάτην θὰ προσπαθοῦν νὰ λησμονήσουν τὰς παρασχεθείσας εἰς αὐτοὺς εὐεργεσίας. Ὁ συνταγματάρχης ἀνέλαβε νὰ τὰς ὑπενθυμίξῃ εἰς αὐτοὺς. Ἀνήγειρεν ἐντὸς ναοῦ τινος τοῦ Ναυπλίου μνημεῖον εἰς τοὺς συναγωνιστάς του φιλέλληνας.

ἐν μνημείον ἐκ ξύλου εἰς τὴν χώραν τοῦ μαρμάρου, τὸ ὁποῖον μέλλει νὰ φθαρῆ πρὶν παρέλθῃ δεκαετία. Ἄλλ' ἐὰν ὁ συνταγματάρχης θὰ ὑπάρχῃ ζῶν ἕως τότε, θὰ τὸ ἀντικαταστήσῃ δι' ἄλλου ἰδίᾳ δαπάνῃ. Ὁ συνταγματάρχης Τουρὲ ἐξηνάγκασε τὴν Δημοσλίαν Ἀθηνῶν ν' ἀποκαλέσῃ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Φαβιέρου μίαν ὁδὸν τῆς πρωτευούσης· μόλις πρὸ δύο ἔτων κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ὄψιμον ταύτην ἱκανοποίησιν. Παρὰ τῷ σημερινῷ ἑλληνικῷ λαῷ ἡ ἐκδικησις εἶνε ταχύπους, ἐνῶ ἡ εὐγνωμοσύνη χωλαίνει».

«Εἶναι πιθανὸν ὅτι ἐὰν ὁ συνταγματάρχης Τουρὲ εἶχεν ἐπιστρέψῃ εἰς Γαλλίαν μετὰ τοῦ Φαβιέρου, θὰ ἦτο σήμερον στρατηγός· ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι οὐδέποτε θὰ γίνῃ. Διὰ τὴν φθίσην μέχρι τοῦ βαθμοῦ τὸν ὁποῖον κατέχει ἐχρειάσθη ἡ παρέμβασις τῆς ἐξουσίας τοῦ βασιλέως». (Ἐνταῦθα ὁ Ἄμποῦ ἐπρόσθεσεν εἰς τὴν δευτέραν ἔκδοσιν τοῦ βιβλίου του τὴν ἐξῆς ὑποσημείωσιν: «Ὁ συνταγματάρχης διατελεῖ ὑπὸ εὐνοίαν ἀπὸ τῆς Ἀγγλογαλλικῆς Κατοχῆς. Πρὸ μικροῦ διωργάνωσε τὸ σῶμα τῶν πυροσβεστῶν, τοῦ ὁποίου ἡ πόλις εἶχε μεγάλην ἀνάγκην»). «Ὁ συνταγματάρχης τρέφει πρὸς τὸν βασιλέα ἀπειρον ἀφοσίωσιν. Κατέστη ἀφ' ἑαυτοῦ ἔφορος τῆς ζωῆς του καὶ νυχθημερὸν ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἀμισθον ταύτην ὑπηρεσίαν. Ὅσάκις ὁ βασιλεὺς ἐξέροχεται ἔφιππος ἢ ἐποχούμενος, ὁ συνταγματάρχης τὸν συνοδεύει ἔφιππος. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1852 ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα ἐπανήρχοντο τὴν τετάρτην πρωϊνὴν ὥραν ἐκ Πειραιῶς, ἔνθα ὁ γάλλος ναύαρχος Ρομαὶν Δεφοσσὲ εἶχεν ὀργανώσῃ πρὸς τιμὴν των χορευτικὴν ἐσπερίδα ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος. Ὁ συνταγματάρχης ἐκάπαζεν ἔφιππος παρὰ τὴν θυρίδα τοῦ βασιλικοῦ ὀχήματος, φρουρῶν τὴν ἀσφάλειαν τῶν προσφιλῶν του βασιλέων, ὅτ' αἴφνης ὁ ἵππος του, ἀνήκων εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, τὸν ὁποῖον εἶχε δανεισθῆ κατ' ἐκείνην τὴν περίστασιν, ἔπαθεν ἐξ ἀποπληξίας καὶ κατέπεσε νεκρός. Ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα εἶχον φθίση ἤδη εἰς τ' ἀνάκτορά των, ἐνῶ ὁ συνταγματάρχης ἐξηπλωμένος χαμαὶ παρὰ τὸ νεκρὸν ζῶον, μὲ τὸν ἕνα πόδα δεσμευμένον ἐκ τοῦ ἀναβολέως, ἀνεμενεν ὅπως μεταβοῦν νὰ τὸν ἀνεγείρουν. Ὁ ὑπουργ-

γὸς τῶν στρατιωτικῶν ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ τὴν πληρωμὴν τῆς ἀξίας τοῦ ἵππου».

Μία διασάφησις εἶνε ἀναγκαία σχετικῶς πρὸς τὴν ὀνομασίαν τῆς ἐν Ἀθήναις ὁδοῦ Φαβιέρου καὶ τὴν δριμεῖαν μομφὴν τοῦ Ἀμποῦ περὶ τῆς ἀχαριστίας τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν ἔνδοξον στρατηγὸν καὶ τοὺς φιλέλληνας. Ἰσως δόσις τις ἀληθείας ὑπάρχει δυστυχῶς εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα προῆλθε μᾶλλον ἐξ ἐλαφρότητος ἢ ἐκ προθέσεως κακῆς. Δὲν γνωρίζω πότε ἀκριβῶς ὠνομάσθη ἡ ὁδὸς Φαβιέρου, διότι τὰ στοιχεῖα περὶ τῆς τοπογραφικῆς ἱστορίας τῶν νεωτέρων Ἀθηνῶν εἶναι ἀκόμη πολὺ ἑλλιπῆ. Οὐδ' εἶμαι βέβαιος ἂν ἀληθεύῃ ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Ἀμποῦ, ὅτι κατ' ἀπαίτησιν τοῦ Τουρῆ ἐδόθη τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ὑπάρχουσαν σήμερον εἰς τὴν συνοικίαν Βάθειας, καὶ ἥτις εἶναι βέβαιως ἡ δευτέρα φέρουσα αὐτό, καθότι ἡ ρυμοτόμησις τῆς ἐν λόγῳ συνοικίας καὶ ἡ ἐν αὐτῇ συγκέντρωσις τῶν ὀνομάτων φιλελλήνων ἐγένετο εἰς σχετικῶς μεταγενεστέρους χρόνους. Πάντως εἶναι βέβαιον ὅτι δὲν ἐλήφθη ἐξ ἀρχῆς ἡ πρόνοια ν' ἀπονεμηθῇ ἡ εὐθηνὴ κἄν αὐτῇ τιμῇ εἰς τοὺς γενναίους ξένους, τοὺς προκινδυνεύσαντας ἢ καὶ θανόντας ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ἀφοῦ τὰ πενιχρὰ μέσα τῆς χώρας δὲν ἐπέτρεπον τὴν ἀνέγερσιν περιφανεστέρων μνημείων. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι οἱ πρῶτοι δημοτικοὶ ἄρχοντες τῶν Ἀθηνῶν, ὅτε ἡ πόλις ἀνηγορεύθη πρωτεύουσα τοῦ νεοπαγοῦς βασιλείου, ἠθέλησαν νὰ ζωογονήσουν τὴν στίλβην τοῦ ἀρχαίου κλέους, λαμπρύνοντες τὰς στεγὰς καὶ σκολιάς ὁδοὺς καὶ ρύμας αὐτῆς δι' ὀνομάτων θεῶν καὶ ἡρώων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαιότητος, ὅποια φέρουν μέχρι σήμερον αἱ ὁδοὶ τῶν παλαιότερων συνοικιῶν. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τόσῃν ἀρχαιολογικῇ κατάχρησιν δὲν ἀπέμενον ἀρκεταὶ ὁδοὶ πρὸς ὀνομασίαν, ὅτε οἱ ἀρμόδιοι ἐμνήσθησαν καὶ τῶν νεωτέρων ὑποχρέωσεων, ἐπροτιμήθη τὸ ὄνομα τοῦ Βύρωνος καὶ δύο ἢ τριῶν ἄλλων ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων ξένων φίλων καὶ εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τιμὴν δὲ τῶν λοιπῶν συλλήβδην ὠνομάσθη ὁδὸς Φιλελλήνων ἢ φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦτο γνωστὴ παρὰ τὴν

πλατεϊαν τοῦ Συντάγματος ἀρτηρία. Πολὺ βραδύτερον σὺν τῇ ὀλονέν προοίῳση ἐπεκτάσει τῆς πόλεως ἐγένετο σκέψις ἐξ ἀνάγκης περὶ τῆς ὀνοματοθεσίας πολλῶν ἀνωτύμων ὁδῶν, τότε δ' ἐν μέρει ἀπεδόθη καὶ ἡ δέουσα πρὸς τοὺς φιλέλληνας ὀφειλή. Ἀλλὰ τὸ θέμα τοῦτο προτιθέμαι νὰ πραγματευθῶ εἰδικώτερον καὶ οὐχὶ παρεκβατικῶς ἄλλοτε καὶ ἐν ἄλλῃ θέσει, εἰσκομίζων ὅσας πληροφορίας κατέχω περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐξ ἰδιαιτέρων γνώσεων καὶ μελετῶν μου.

Ὡς πρὸς τὸ μνημεῖον περὶ οὗ ὀμιλεῖ ὁ Ἀμποὺ εἰς τὴν ἀνωτέρω περικοπὴν, συνίστατο τοῦτο ἐκ ξυλίνου πίνακος ἀνατεθέντος τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ Τουρέ παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ἐν Ναυπλίῳ μικροῦ καθολικοῦ ναοῦ καὶ φέροντος ἀναγεγραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν ἐν Ἑλλάδι θανόντων Φιλελλήνων. Τὸν εἶδα πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπισκεφθεὶς τὴν εἰρημένην πόλιν καὶ ὑποθέτω ὅτι σώζεται ἀκόμη. Ἀλλ' ὁ κατάλογος φαίνεται ὅτι ἦτο ἀτελής, διότι, ὡς μ' ἐπληροφόρησαν τότε, ἀνκαλῶς ἐνθυμοῦμαι, ἀνεγράφοντο ἐν αὐτῷ τὰ ὀνόματα μόνον τῶν καθολικῶν τὸ θρήσκευμα, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς μνημονεύσεως ἐντὸς ναοῦ καθολικοῦ τῶν ὀνομάτων ἑτεροδόξων.

Κατάλογος ὅσον τὸ δυνατὸν ἀκριβέστερος συνετάχθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δοθεισῶν παρὰ τοῦ Τουρέ σημειώσεων ὑπὸ τοῦ ἔλβετοῦ φιλέλληνος Ἐρρίκου Φορνέζι, ὅστις μέχρι τοῦ 1860 ἔφερε τὸν τίτλον τοῦ ὑπασπιστοῦ τοῦ ἐπιτελείου τῶν Φιλελλήνων, ἀπεβίωσε δὲ πλήρης ἡμερῶν τὸ 1872. Ἐκ τοῦ δημοσιευθέντος πρὸ ἐτῶν καταλόγου τούτου ἀποσπῶ τὴν ἐξῆς σύντομον βιογραφίαν τοῦ Τουρέ:

«Τουρέ (Touret) Ἰλαρίων ἐκ Sarreguemines τῆς Γαλλίας, ἀπέθανεν ἐν Πειραιεῖ ἐξ ἀσθενείας τὴν 28 Αὐγούστου 1857. Τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς πρώτης Αὐτοκρατορίας ἦσαν τὰ πρῶτα τοῦ στρατιωτικοῦ του σταδίου. Ἐξηκολούθησεν ὑπηρετῶν τὴν πατρίδα του μέχρι τοῦ ἔτους 1825. Παρήτησε τότε τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιωματικοῦ τῶν οὐσάρων, ὅπως ἀκολουθήσῃ τοὺς ἄλλους ἐθελοντίας, τοὺς ὁποίους ὁ ἠρωτισμὸς του ἑλληνικοῦ ἀγῶνος παρεκίνει νὰ συμμερισθοῦν τὴν δόξαν καὶ τοὺς κινδύνους του. Ὁ Φαβιέρους τὸν ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ τακτικὸν ἱππικόν, διεκρίθη δὲ εἰς τὸ Φάληρον καὶ τὰς

ἄλλας ἐκστρατείας, ἰδίως ἐν Χίῳ, ὅπου ἡ ὥραία του δια-
 γωγή καὶ ἡ τῶν ἱππέων του ἐπληρέθη κολακευτικώτατα ὑπὸ
 τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τὴν ἐπαύριον τῆς ἐξόδου τῶν Τούρ-
 κων, εἰς τὴν ὁποίαν τόσον γενναίως ἀντέστησαν τὰ τακτικά
 στρατεύματα.

«Ὁ συνταγματάρχης Τουρέ εἶχεν ἐκτὸς τοῦ στρατιωτικοῦ
 του ζήλου καὶ ἀληθῆ ἱκανότητα, τὴν ὁποίαν ἐξῆρε τὸ στρα-
 τιωτικόν του παράστημα. Ἦτο ἀκούραστος εἰς τὴν ὑπηρε-
 σίαν, αὐστηρὸς ἀλλὰ δίκαιος. Ἡ ἀνήσυχος ἐνεργητικότης
 του τὸν παρέσυρε πολλάκις πέραν τῶν αὐστηρῶν ὁρίων τῶν
 δικαιωμάτων του. Ἄριστος σύντροφος, πλήρης εὐγενείας καὶ
 ἀπαραμίλλου φιλοφροσύνης ἐτιμᾶτο γενικῶς καὶ ἠγαπᾶτο.
 Εἰς αὐτὸν ὠφείλοντο αἱ πρῶται σημειώσεις περὶ Φιλελλή-
 νων, ἐν αἷς ὁ συνεργάτης του ἐπέπρωτο νὰ γράψῃ καὶ τὸ
 ὄνομα φίλου τόσον προῶρως θανόντος. Ἀπέθανε καθ' ἣν
 στιγμήν τὸ ἀτμόπλοιον ἠγκυροβόλει εἰς Πειραιᾶ, ἐπιστρέ-
 φων ἐκ Γαλλίας ὅπου εἶχε μεταβῆ πρὸς θεραπείαν τῆς
 ὑγείας του, καταστραφείσης ἐκ τῶν κόπων σταδίου μακροῦ
 καὶ ὠφελίμου εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἦτο φρούραρχος Ἀθηνῶν,
 ἔφερε δὲ τὰ παράσημα τοῦ Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς, τοῦ Ἁγίου
 Φερδινάνδου τῆς Ἰσπανίας, τοῦ Σωτήρος καὶ τὸ ἀριστεῖον
 τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνος».

Δηλωτικὸν τοῦ ζωηροῦ καὶ εὐθύμου χαρακτῆρός του
 εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς περιστατικόν, τὸ ὁποῖον ἤκουσα νὰ διη-
 γοῦνται ἄλλοτε οἱ πρεσβύτεροι. Κατὰ μίαν τῶν εἰς Γερμα-
 νίαν ἀποδημιῶν τοῦ βασιλέως Ὀθωνος, ἡ ἀναπληροῦσα
 αὐτὸν Ἀμαλία, ἥτις ὡς γνησία Γερμανὶς δὲν ἠγάπα πολὺ
 τοὺς Γάλλους καὶ ἀπεστρέφετο τοὺς συρμούς των καὶ τὰς
 συνηθείας των, ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς στρατιωτικὸν νὰ
 φέρουν ὑπογένειον. Ὁ Τουρέ, ὅστις, ὡς ἐλέχθη, ἔφερον
 ἀρειμάνιον κατάλευκον μύστακα καὶ ὑπ' αὐτὸν ὠραῖον ἐπί-
 σης παχὺ καὶ λευκὸν ὑπογένειον, ἠναγκάσθη μετὰ πολλῆς
 θλίψεως νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὴν διαταγὴν καὶ νὰ ξυρίσῃ τὸ
 δεῦτερον. Ἀλλὰ τὴν πρώτην ἡμέραν καθ' ἣν ὡς φρούραρ-
 χος τῆς πρωτευούσης ὑπεχρεοῦτο νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὰ
 Ἀνάκτορα, ἐνεφανίσθη πρὸ τῆς Βασιλίσσης μὲ τὸν πώγωνα

ξυρισμένον, ἀλλὰ μὲ τὸν ἄδρὸν μύστακα κατάμαυρον ἐκ προσφάτου βαφῆς.

— Πῶς συμβαίνει αὐτό; ἠρώτησεν ἔκπληκτος ἡ Ἀμαλία.

— Μεγαλειοτάτη, ἀπήντησε περίλυπος ὁ Τουρέ, ὁ μύσταξ μου πενθεῖ διὰ τὸν θάνατον τοῦ παλαιοῦ καὶ ἀχωρίστου συντρόφου του.

Ἡ βασίλισσα ἐφαιδρύνθη ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου, ἐξευρέθη δὲ τρόπος ὅπως ὁ γηραιὸς στρατιωτικὸς ἀνακτήσῃ τὸ προσφιλές του ὑπογένειον καὶ τὸ πραγματικὸν χρῶμα τῶν τριγῶν του, ὡς ἐξῆς: Προσφάτως εἶχε συστηθῆ τὸ σῶμα τῶν πυροσβεστῶν, τοῦ ὁποίου οἱ ἄνδρες μὲ τὴν ἰδιόρρυθμον στολήν, τὸ ὑψηλὸν ὀρειχάλκινον κράνος καὶ τὸ μακρὸν ἐρυθρὸν λοφίον — τὴν ὁποίαν ἐξηκολούθουν νὰ φέρουν καὶ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου — ὑπεχρεοῦντο νὰ τρέφουν γενειάδα. Ὁ Τουρέ διωρίσθη διοικητὴς τοῦ σώματος καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην ἐδικαιοῦτο τοῦ λοιποῦ νὰ φέρῃ τὸ ὑπογένειόν του χωρὶς νὰ παραβαίῃ τὴν βασιλικὴν διαταγήν.

ΜΠΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ

